



MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, 07 listopada 2019 r.

DL-VII-072-2/16

Pan
dr hab. Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na skierowane do Prezesa Rady Ministrów pismo z dnia 8 października 2019 r. (znak: VII.561.11.2015.PKR) dotyczące wątpliwości wobec art. 69b ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 1513 i 1673), zgodnie z którym uzyskanie pozytywnego wyniku z egzaminu advokackiego uprawnia do złożenia wniosku o wpis na listę adwokatów w terminie 10 lat od dnia doręczenia uchwały o wyniku egzaminu advokackiego, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Przepis art. 65 ust. 1 Konstytucji RP gwarantuje każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki w tym zakresie określa ustawa. Z kolei art. 20 i 22 Konstytucji RP jako zasadę ustroju Rzeczypospolitej Polskiej ustanawiają wolność działalności gospodarczej, zastrzegając, że może być ona ograniczona wyłącznie w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny. Niemniej jednak gwarancje konstytucyjne dotyczące wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wolności działalności gospodarczej doznają pewnych ograniczeń, szczególnie dotyczących takich zawodów, jak adwokat i radca prawny. Zgodnie bowiem z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Samorządy zawodów zaufania publicznego mogą być wyposażane w kompetencje wkraczające w dwie istotne sfery wolności obywatelskich: wolności wykonywania zawodu i wolności podejmowania działalności gospodarczej. Jednocześnie ustawodawca określa zakres ograniczeń w tych sferach, zgodny z dyrektywą zapewnienia ochrony interesu publicznego.

W tym kontekście należy wskazać, że Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie zwracał uwagę na konieczność posiadania praktycznego doświadczenia

prawniczego jako istotną przesłankę dostępu do wykonywania zawodu adwokata, jak również na obowiązek badania przez samorząd adwokacki w toku postępowania dotyczącego wpisu na listę adwokatów tego, czy dana osoba daje rękojmię należytego wykonywania zawodu (por. wyrok z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. K 6/06 oraz wyrok z dnia 12 lutego 2013 r., sygn. K 6/12).

Podkreślenia wymaga, że w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej ustawę – Prawo o adwokaturze, w oparciu o który uchwalono ustawę z dnia 26 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 993), w zakresie wprowadzenia nowego art. 69b wyjaśniono, iż „w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania mechanizmu powrotu do wykonywania zawodu, w szczególności w stosunku do osób wracających do wykonywania zawodu po orzeczeniu dyscyplinarnym oraz w stosunku do osób, które nie wykonywały zawodu przez co najmniej dziesięć lat, konieczna okazała się weryfikacja posiadanych przez te osoby kwalifikacji”.

Warto odnotować, że tą samą nowelizacją dokonano również zmiany art. 73 omawianej ustawy regulującej kwestię ponownego wpisu na listę adwokatów i wskazano w nim, że jeżeli osoba skreślona z listy adwokatów przez co najmniej 10 lat nie wykonywała zawodu podlega ponownemu wpisowi na listę adwokatów po złożeniu egzaminu adwokackiego. Wprowadzone omawianą nowelizacją zmiany są więc spójne i uzasadnione. Ustawodawca ustalił bowiem jednolite kryterium czasowe, w celu ustalenia czy kandydat do wpisu na listę adwokatów daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu z punktu widzenia kwalifikacji merytorycznych. Pozostawanie poza zawodem adwokata z różnych przyczyn przez okres co najmniej 10 lat, powoduje obowiązek ponownego zdania egzaminu adwokackiego w przypadku ubiegania się o wpis na listę adwokatów, bez konieczności ponownego odbycia aplikacji.

W tym miejscu warto również przedstawić argumenty przytaczane podczas prac komisji sejmowej nad omawianą nowelizacją ustawy – Prawo o adwokaturze wskazujące na to, że skoro w przypadku skreślenia z listy adwokatów i upływu 10 lat niewykonywania zawodu jest konieczne zdanie egzaminu zawodowego do uzyskania ponownego wpisu na listę adwokatów, to wydaje się słuszne analogiczne traktowanie osoby, która zdała egzamin adwokacki, ale przez 10 lat nie składała wniosku o wpis. W toku prac parlamentarnych na kwestię „ważności” zdanego egzaminu zawodowego zwracały ponadto uwagę samorządy zawodowe i podkreślały konieczność zachowania spójności przyjmowanych rozwiązań. Skoro osoba powracająca do zawodu, czyli taka, która minimum jeden dzień ten zawód

formalnie wykonywała, miała przerwę wynikającą z orzeczenia dyscyplinarnego, musi się wykazać zdanym egzaminem, czyli zweryfikowaniem kompetencji merytorycznych, to obowiązek taki powinien istnieć również w odniesieniu do osób, które zdały egzamin zawodowy, ale przez 10 lat nie składały wniosku o wpis.

Przedstawiając argumenty, które przemawiały za wprowadzeniem art. 69b do ustawy – Prawo o adwokaturze, należy także odwołać się do przepisów przejściowych ustawy wprowadzającej omawiany przepis, przede wszystkim do art. 10 ust. 7, zgodnie z którym osoby, którym do upływu terminu, o którym mowa w art. 69b (tj. 10 lat od dnia doręczenia uchwały o wyniku egzaminu adwokackiego), pozostało mniej niż 12 miesięcy w dniu wejścia w życie ustawy (ustawa weszła w życie dnia 12 sierpnia 2014 r.), są uprawnione do złożenia wniosku, o którym mowa w tym przepisie, do dnia 31 grudnia 2015 r. Wydaje się więc, że w cytowanym przepisie przewidziano odpowiedni czas na dostosowanie się do wprowadzanych zmian, co jest spójne z zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP.

Należy ponadto zauważyć, że analogiczne rozwiązania funkcjonują również w innych ustawach regulujących wykonywanie zawodów prawniczych, a mianowicie w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych – art. 24¹ oraz ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie – art. 14a.

Reasumując, w ocenie Ministra Sprawiedliwości regulacja art. 69b ustawy – Prawo o adwokaturze nie wydaje się budzić wątpliwości w zakresie zgodności z normami wyższego rzędu.

W przypadku gdyby przedstawione wyjaśnienia nie rozwiązały wątpliwości dotyczących przedmiotowej regulacji, stosownie do art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji RP istnieje możliwość wystąpienia przez Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie jej zgodności z Konstytucją RP.

*Z poważaniem,
z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości*

Anna Dalkowska

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Mateusz Morawiecki, Prezes Rady Ministrów (dot. BPRM.181.7.7.2019.TI.DS).